33. Medzinárodný festival horských filmov
SPRAVODAJ
Piatok 10. 10. 2025 číslo 3

Prvú festivalovú besedu odštartoval Peter Hámor

Štvrtkový podvečer na popradskom festivale patril domácemu hosťovi Petrovi Hámorovi. Na prvej festivalovej besede a prezentácii nazvanej Himalájske dobrodružstvo – vtedy na východe priblížil svoje expedície z posledných rokov. Divákom zároveň predstavil krásnu oblasť na východe Himalájí, ktorá je podľa neho ešte turistami a horolezcami málo objavená.

• Peter Hámor počas besedy s divákmi

„Aj tá najdlhšia cesta začína prvým krokom," ako uviedol Peter Hámor a preňho tie prvé cesty za dobrodružstvom a horolezecké začiatky sú spojené s domácim prostredím Vysokých Tatier. Cesta do Himalájí viedla z Tatier cez hory bývalého Sovietskeho zväzu a Alpy. Jeho častým spoločníkom pri týchto výstupoch bol Popradčan Pavol Jackovič. Na konci deväťdesiatych rokov stál po prvýkrát na najvyššej hore sveta spolu s kamarátom Vladom Zbojom. V nasledujúcich rokoch k jeho ďalším najčastejším horolezeckým partnerom patrili Poliaci, Piotrovia Pustelnik a Morawski. Tak to bolo až do roku 2009, kedy pri zostupe z Daulaghiri zahynul jeden z dvojice Piotr Morawski. Jeho ďalšie himalájske výstupy sú spojené s menami Horia Colibasanu a v ostatných rokoch najmä s Romanom Benettom a Nives Meroiovou. V spoločnosti tejto talianskej manželskej dvojice urobil tento rok prvovýstup na sedemtisícovu horu Kabru nachádzajúcu sa v susedstve osemtisícovky Kančendžongy. Počas besedy Peter odpovedal na otázky divákov a načrtol aj svoje budúce plány. V nich nebudú zrejme chýbať ani jeho dvaja talianski kolegovia, ktorých svetová tlač po ich úspešnom výstupe na Kabru nazvala tromi horolezkými veteránmi. (mna)

Pozvánka na dnešnú a sobotňajšiu prezentáciu

Prezentáciou a krstom knihy Alojza Halása Horolezectvo a psychosomatika začneme dnešný podvečerný blok o 18.00 h (o knihe sa viac dočítate na 4. strane). Po nej predstaví svoje horolezecké výstupy a farmársky život v horách Simon Messner, syn legendárneho Reinholda Messnera. Jeho prezentácia nesie názov Tradičné horolezectvo. Sobotňajší podvečer bude patriť Alešovi Česenovi, uznávanému slovinskému horolezcovi, alpinistovi a horskému vodcovi.

Tento 43-ročný Slovinec absolvoval množstvo horolezeckých expedícií a náročných výstupov v Alpách, Himalájach, Karakorame a mnohých ďalších pohoriach sveta. K tým najhodnotnejším patrí prvovýstup v severnej stene Hagshu (6 515 m) v roku 2014, za ktorý so svojimi spolulezcami Markom Prezeljom a Lukom Lindičom, získal prestížne ocenenie Piolet d'Or, a SZ hrebeň na severný vrchol Gasherbrumu IV (7 905 m) v lete 2017. O rok neskôr sa mu podaril spolu s Lukom Stražarom a Britom Tomom Livingstonom historický prvovýstup v severnej stene Latoku I (7 145 m) líniou, o ktorú sa už v minulosti, od roku1978, pokúšalo niekoľko expedícií. Za tento výstup získal v roku 2019 svoj druhý Zlatý čakan (Piolet d'Or). V roku 2024 sa mu spolu s osvedčeným spolulezcom Tomom Livingstonom podaril prvovýstup západným hrebeňom na Gašerbrum III (7 946 m), ktorý nazvali Edge of Entrophy. Z vrcholu pretraverzovali na susedný osemtisícový Gašerbrum II, odkiaľ zostúpili „normálkou" do základného tábora. Aj tento výstup absolvovali čistým štýlom, bez pomoci výškových nosičov, fixných lán, budovania táborov a použitia umelého kyslíka. Prezentácia a beseda s Alešom Česenom začne v sobotu o 18.00 h vo veľkej zasadačke Mestského úradu v Poprade a jej názov je Gasherbrums. (mfhf)

Horolezectvo očami psychosomatiky

Horolezectvo a psychosomatika – kniha, aká tu ešte nebola. Autor lekár a horolezec Alojz Halás sa v nej na kritické situácie v horolezectve pozerá očami psychosomatiky. Človeka-horolezca nevidí ako jednodimenzionálnu bytosť, ale díva sa naňho, na jeho konania a rozhodnutia z 5 pohľadov. Začítajte sa do knihy a objavte zaujímavý pohľad na horolezcov a ich pôsobenie v horách.

• Čo Vás priviedlo k spojeniu horolezectva a psychosomatiky?

Bol to hlavne môj celoživotný vzťah, zhruba šesťdesiatročný, s Ivanom Bajom, s ktorým som nielen horolezecky, ale aj odborne medicínsky spolupracoval. On bol patologický psychológ. Ja som sa venoval neurologickej rehabilitácii. Celý život sme spolu fungovali, naozaj veľa rokov, až do jeho smrti. Stretávali sme sa a rozoberali sme rôzne situácie z horského prostredia, ktoré on potom s takou ľahkosťou kreslil, aby ľudia z toho mali potešenie (knižka úsmevných príbehov o horolezcoch Smiech na lane – pozn.) . Ale skoro vždy za tým boli vážne životné situácie. Mnohí naši priatelia boli zrelí na systematickú liečbu. Ale medzi horolezcami je mimoriadne množstvo „mačov“, takže to nepripadá do úvahy, že? Ale keď si to prečítajú o niekom inom, tak z toho majú veľkú zábavu. S úplnou vážnosťou sme sa teda pustili do celostnej analýzy horolezca. Z pohľadu celostnej medicíny, ktorá na Slovensku nie je akceptovaná, s pohľadom na 5 rozmerov, ktoré máme (psycho-socio-spirit-energy-bio – pozn.) - takto sme rozoberali horolezecké situácie. Ja som potom do knihy vybral dve vzorové akcie, ktoré sa odohrali pred viac ako 50 rokmi - jedna je z Tatier a jedna z vysokých hôr.

• Môžete nám priblížiť tieto dve „vzorové“ akcie, ktoré uvádzate v knihe?

Vybral som dve akcie, ktoré boli z tohto pohľadu vhodné. Tou prvou bol zimný prechod hrebeňa Vysokých Tatier a druhou bol výstup na Nošak (7492 m), najvyšší kopec afganského Hindúkušu. Obidve sa odohrali v 74-tom roku. Za dôležité som považoval dostatočný časový odstup. V knihe sa neuvádzajú mená, ide o analýzu, nie o to, kto tam bol, ide o vzorové situácie. Na obidvoch týchto akciách som bol aj ja, čiže to nie sú sprostredkované pohľady, ale absolútne autentické.

• Kritické situácie v horolezectve sú často spojené s tímovou dynamikou. Ako ste to videli v týchto dvoch prípadoch?

Tie expedície z histórie, ako sme si ich pamätali, boli ťažké a nominácie sa nediali tak, že by sa tam dostali ľudia, ktorí tvoria vyvážený tím. Dialo sa to za rôznych okolností. Práve tu je to rozanalyzované. Napríklad na tom hrebeni bolo 5 ľudí, ktorí boli absolútne silná partia, dole bola podporná skupina, ktorá bola zozbieraná, bez vnútornej väzby. V kritických situáciách tým, že by nezaklapala spolupráca dole hore, mohlo všetko skončiť. Keď sa za pár hodín zmení slnečné počasie na také, že nevidíte na viac ako 2-3 metre a zablúdite... Takéto situácie sú tam analyzované.
V Hindúkuši bolo 24 ľudí, boli tam najrozličnejšie záujmy, a z nich nech bolo 6 výkonnostných horolezcov. Dokonca niektorí sa tam stretli prvýkrát. Čiže nemožno tam hovoriť o nejakom tíme. Expedícia trvala 3 mesiace. Skoro mesiac trvalo, kým sme sa dostali pod kopec. Vybavil sa napríklad autobus, ten došiel po prvý problémový terén a tam skončil. Bolo tam 24 ľudí... V Hindúkuši išlo najmenej dvakrát o život... To všetko sú psychicky náročné situácie.
Nominácie do expedícií sa voľakedy diali takými zvláštnymi spôsobmi. V dnešnej dobe sa do expedície vyberú ľudia, ktorí sa poznajú, stačí malé množstvo 3 až 5 ľudí, ale je to vyvážená silná partia. Netreba na to 20 ľudí.

• Psychosomatická analýza zážitkov je neobvyklá forma výpovede. Môžete nám priblížiť spoluautorov Vašej knihy?

Kľúčová pre mňa bola spolupráca s dvomi odborníkmi z Čiech, kde som žil skoro 2 roky. Tam, v Prahe, psychosomatika beží na klinikách, u nás na Slovensku nie. Prvým bola pani doktorka Lenka (Lenka Elbert Dotlačilová – pozn.), veľmi fundovaná na tieto analýzy a pre mňa to boli objavné pohľady. No a druhým spoluhráčom bol prior strahovského kláštora (Martin Jozef Bartoš – pozn.), ten je zaujímavý tým, že je to navyše horolezec. Obaja sú pôvodom Slováci, čo som predtým nevedel.

• Aký odkaz by ste chceli, aby si čitateľ z knihy odniesol?

Vyvážený spôsob života. Každodenný. *(mna)*

Gálfy: Horský život je novým filmom Rasťa Hatiara

Meno Rastislav Hatiar je medzi režisérmi a divákmi dobre známe. Tento režisér, kameraman a scenárista má na konte mnoho ocenení za svoje filmové diela z horského prostredia. Počas svojej filmárskej kariéry mal možnosť spolupracovať s mnohými významnými ľuďmi, ktorí sa preslávili svojimi neuveriteľnými športovými výkonmi. Jedným z nich je aj Róbert Gálfy. Horolezec, skialpinista, horský vodca. Okrem domácich Tatier, pôsobí aj v zahraničných horstvách. Na svojom konte má okrem iného prvovýstupy v Patagónii na Cerro Fitz Roy, v Himalájach prvovýstup na sedemtisícovku Jannu, v roku 1988 vystúpil a viedol expedíciu na osemtisícovku Gašerbrum I. V nasledujúcom rozhovore Rasťo Hatiar predstavuje svoj nový film Gálfy: Horský život.

• Otec a syn, Robo a Ivan Gálfyovci

• Ako vznikla predstava o filme Gálfy: Horský život?

Predstava o filme vznikala veľmi postupne. S Robom Gálfym som sa spoznal pred 5 – 6 rokmi tak, že som ho oslovil na nakrúcanie jednej skialpinistickej túry do svojej televíznej relácie Extrémne v horách. Postupne sme sa skamarátili a absolvovali veľa pekných akcií v Tatrách. Ja som mal vždy pri sebe kameru a postupne som zhromažďoval materiál z týchto túr. Niečo sa dostalo do relácie, niečo som si odkladal. Až neskôr, keď som Roba spoznal lepšie, som dostal nápad spraviť o ňom dokumentárny film. Okrem toho, že mu patrí neodmysliteľné miesto v histórii československého alpinizmu, zaujala ma aj druhá línia príbehu, a to bol jeho návrat k aktívnemu životu po rokoch ťažkých zdravotných problémov.

• Čo bolo pre vás najťažšie na natáčaní?

Natáčanie v horách nie je nikdy jednoduché – staráte sa o seba, aby ste neurobili nejaký prúser, a pritom nosíte techniku, filmujete a rozmýšľate o tom, čo filmovať a prečo. Takže niečo také, že bolo niečo najťažšie, to v tomto prípade nemám. Skôr to bola jedna súvislá náročná, ale na druhej strane aj radostná vec, pretože mám pohyb v horách aj filmovanie veľmi rád. Samozrejme, najťažšie je vždy povedať si, čo ideme natáčať – to však súvisí s tým, čo chcem filmom povedať. Najťažšie je teda povedať si, čo chcem povedať.

• Prečo ste sa rozhodli práve pre spoluprácu s Robom Gálfym a čím sa líšila od tých ostatných?

Rád robím filmy o ľuďoch a mám rád príbehy. Každý človek je jedinečný a stačí mať otvorené oči – zaujímavých príbehov ľudí okolo nás je veľmi veľa. Aj o úplne „obyčajnom“ človeku sa dá urobiť krásny film. To však úplne neplatí pre Roba Gálfyho. Môže byť všetko, ale obyčajný nie je. Má za sebou veľkú alpinistickú históriu, bol pri viacerých významných úspechoch československého horolezectva 80. rokov, 10 rokov patril k európskej skialpinistickej špičke, venoval sa extrémnemu lyžovaniu, lietal na paraglajde, bol pri zakladaní horského vodcovstva na Slovensku a stal sa aj úspešným podnikateľom. Niekto môže byť unavený už len z toho, že toto číta. On má však neuveriteľnú životnú energiu a zároveň to, čo na protagonistoch svojich filmov stále hľadám – skromnosť a pokoru. Za tých 5 rokov sme spolu strávili aj dlhší čas, napríklad mesiac v Patagónii sme bývali spolu dvaja v malej chatke. Každý máme svoje maniere, svoje klady a zápory, ale myslím, že s Robom mi tá chémia funguje, aj keď sme rozdielni. Keď sa s niekým skamarátite, tak sa aj filmuje oveľa ľahšie.

• Aký je váš vzťah k horám?

Narodil som sa v Liptovskom Mikuláši, od malička ma teda hory obklopujú. Sú pre mňa relaxom, miestom na duševný oddych aj miestom sebarealizácie. Na rovine by som nedokázal žiť.

• Máte v najbližšej dobe naplánované nejaké ďalšie projekty alebo filmy?

Nápadov je viac, ale nebudem o nich hovoriť dopredu, pretože neviem, ktorý sa podarí uchytiť a dotiahnuť do konečného výsledku. Takto to bolo aj s týmto filmom. Až na pár ľudí z môjho okolia nikto nevedel, že vzniká takýto film. Keď som ho už mal hotový – teda myslel som si, že ho už mám hotový – tak som vypustil oznam o filme na sociálnych sieťach. Film je na svete, teším sa tomu, ale nič sa nemení. Zakaždým začínam od nuly. A čím ďalej, tým je to ťažšie, lebo na rozdiel od začiatočníckej naivity, ktorú som mal kedysi, dnes už viem, čo ma čaká, aby som dokázal urobiť film.

(Viktória Šifrová)

Jaro Švorc predstavil návštevníkom festivalu svoju novú knihu

Autor Jaroslav Švorc a vydavatelia Iveta a Ivan Bohušovci z Vydavateľstva IB Vysoké Tatry predstavili popradským divákom vo štvrtok podvečer novú knihu z ich dielne (Ne)zabudnuté tatranské tragédie.

• Autor knihy Jaroslav Švorc a vydavatelia Iveta a Ivan Bohušovci

„Hory ponúkajú nielen krásne zážitky, ale hory to sú aj tragédie, ktoré niekedy končia smrťou," uviedol pri predstavovaní knihy jej autor dlhoročný dobrovoľný záchranár Jaro Švorc. Jeho motiváciou nebolo podľa neho nahnať strach tým, ktorí chodia do hôr, ale skôr priniesť akési poučenie o tom, že príčiny tragédií sa opakujú a do hôr treba ísť pripravený. Kniha mapuje rôzne tragédie, ktoré sa stali v Tatrách v rôznom časovom období a na konci každého príbehu autor uvádza aj jej príčinu.

V domácom tatranskom vydavateľstve manželov Bohušovcov vyšlo tento rok okrem knihy Jara Švorca aj druhé vydanie knihy Bela Kapolku Mesiac nad Prostredným hrotom. Kniha je doplnená kresbami Ivana Bohuša a vyšla v apríli pri príležitosti nedožitých deväťdesiatín tohto známeho tatranského chatára, ktorý nešťastne zahynul v roku 1994 vo veku 58 rokov. Obe knihy návštevníci popradského festivalu nájdu v stánku vydavateľstva vo foyeri mestského úradu v Poprade. Švorcova kniha (Ne)zabudnuté tatranské tragédie bude uvedená do života pri každoročnej pietnej spomienke na obete hôr na Symbolickom cintoríne pri Popradskom plese. Tá sa bude tento rok konať už budúci týždeň v sobotu 18. októbra o 11.00 h. (mna)

Režisér Stanley Hunter osobne uviedol svoj film

Mladý britský režisér Stanley Hunter prišiel vo štvrtok večer do Popradu osobne uviesť svoju snímku Nezlomná. Ide o portrét lezkyne Tiny, ktorá sa pravidelne púšťa do náročných bouldrov v Yorkshire a ktorej lezenie často sťažuje jej výška, 158 cm, a ochorenie autoimunitnej artritídy. Jej nízka výška ju často núti hľadať vlastné riešenia a prekonávať výzvy.

Chcel som vyrozprávať príbeh, ktorý nezávisí len od nejakého náročného výstupu. Nechcel som, aby to bolo len o ďalšej 9a, ďalší film zameraný len na výkon, aj keď to môže byť skvelý príbeh. Vo filme ukazujem aj miesto, kde som vyrastal a ktoré mám veľmi rád. Najmä teraz, keď tam už nebývam, tak je fajn ukázať to aj iným ľuďom," predstavil svoj nový film Stanley Hunter.

Ako dodal, to, čo sa mu zdalo zaujímavé a inšpirujúce na tomto príbehu, bola aj skutočnosť, že Tina a jej partner so svojimi rozdielnymi výškami, 158 a 185 cm, liezli pravidelne neskutočné množstvo ciest. Stanley Hunter je sám horolezec, pochádzajúci zo západného Yorkshiru v Anglicku. Miluje viacdĺžkové cesty v Tatrách, ale aj bouldering a ako vraví, snaží sa robiť rôzne štýly lezenia. „Veľa tých ciest, ktoré sú vo filme, som preliezol až potom, čo som tam natáčal, nedalo sa neinšpirovať," dodáva s úsmevom.

Mladý britský lezec a režisér momentálne žije v poľskom Tynci blízko Krakova, kam sa presťahoval so svojou manželkou, ktorá je Poľka a je učiteľkou angličtiny.

• Na snímke Stanley Hunter s riaditeľkou festivalu Máriou Hámor a moderátorom Majom Galajdom

Na tomto mieste, kde teraz žije, oceňuje úžasnú lezeckú komunitu, ktorú tu našiel.

O lezeckých možnostiach zo slovenskej strany Tatier, toho zatiaľ veľa nevie. „Väčšinu leta som bol preč, takže som zmeškal letnú sezónu v Tatrách, ale určite sa sem chcem ešte vrátiť," dodal na záver britský lezec a režisér. (mna)